תלמוד בבלי · ראשונים · רי״ף · מפרשים · העתקת פירוש הרי״ף

העתקת פירוש הרי"ף שבועות

רבנו יצחק אלפסי [הרי"ף]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

העתקת פירוש הרי"ף שבועות

רבנו יצחק אלפסי [הרי"ף]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/העתקת-פירוש-הריף-שבועות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

דף לא.

העתקת פירוש הרי"ף שנעתק מלשון ערבי כמ"ש בס' ד"ת. וכתב שם בזה"ל: פירוש מבואר בלשון ערבי ואנחנו מצאנו העתקת פירושו בלשון הקדש וזה לשונו:
מפני שראיתיה מתקשה על החכמים ונחלקו בה סברותיהם ופירושיהם שמהם מי שנסתמה עליו בכלל מצא לה דרך שיחתוך עליו ומהם מי שראה ונתפתחה לו והביאה ויחדה בפרטים והעמידה בענינים לא ראיתי לזוכרם. ולא להשיב עליהם לפי שלא כוונתי בהנחת דברי אלא ליחידי סגולות כמו שאמר החכם אליכם אישים אקרא וכו' ונמנעתי מפני זה מלכתוב התשובות בכאן לפי שכשיתבאר האמת אצל בעלי בינה יתבאר להם הפסד הפכו לפיכך אין לנו צורך מוכרח לכך: אמנם צד סתימתה והקושי בה הוא מצד שההלכה אומרת בכאן לפי הנראה ממנה שהטוען כשיטעון על חבירו שיש לו שום דבר אצלו וטענן חבירו שפרע לו אותו דבר שהוא חייב שבועה בגזרה לפי שאין לנו בשום מקום מהמשנה שבועת היסת כלל ומצאנו שדנה זה הדין בהלכה אחרת שהוא פטור. והוא אמר מנה לי בידך אמר לו הן. למחר אמר לו תנהו לי אמר לו נתתיו לך פטור שלא חייב שבועת היסת אלא הגמרא. זאת היא הסתירה הגמורה. ועוד היאך יתכן שחולק ר' יהודה על רבנן בזה הדין. ואנו רואים רבותינו שלא הלכו בו בתוכן דבריהם אלא אחר עיקר המפורסם והוא המוציא מחבירו עליו הראיה ועוד ג"כ כשנסתכל בעצם מאמר ר' יהודה לא יורה על מחלוקת כלל על רבנן שהוא אמנם אמר כל שהפירות בידו ידו על העליונה ואם תכוון בזה אל השער הראשון הנה אמרו ישבע בעל הבית לא תמצאהו חולק עליו לפי שהפירות מן הדברים הנראים כבר ביד בעל הבית וכן אמרו ישבע בעל הבית והוא כוונת ידו על העליונה ואם תכוון בו אל השער האחר גם כן לא תמצאנו חולק שהפירות לפי הנראה מן הדברים הם נשארים ביד החנוני וכן אמרו ישבע החנוני א"כ בשום צד כנראה למחלוקת רבי יהודה ורבנן והנגלה מן הענין שהוא שנה דברי רבנן פעם שניה וזה מן הנמנע שלא יתכן. וכיון שראיתי שהיא כל כך לשהצד הנכון בה לא נתגלה לאחד ממי שעמדנו על דבריו בה ממי שקדמנו ראיתי לכתוב פירושה ולבאר הצד הנכון בה. והשם הוא העוזר. וזהו לשון המשנה אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו את הפירות. אמר לו תן לי את הדינר אמר לו נתתיו לך ונתתיו באנפילי ישבע בעל הבית נתן לו את הדינר ואמר לו תן לי את הפירות אמר לו נתתים לך והולכתם בתוך ביתך ישבע החנוני. רבי יהודה אומר כל שהפירות בידו ידו על העליונה אמר לשולחני תן לי בדינר מעות וכו':

קודם כל דבר אקדים את העיקר שעליו זאת המשנה סובבת כדי להקל על המתלמד ולברר פירושה בלשון נמרץ:
ראוי שתדע תחלה כי הפירות והמעות אינם ברשות ההנוני ואף לא ברשות בעל הבית אלא שהם מונחים ברשות הרבים כדאמר אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהפירות צבורים ומונחין ברשות הרבים ושניהם עוררים עליהם אבל אם הפשילן בקופתו לאחוריו המוציא מחבירו עליו הראיה ולא יעלה על הדעת כי ר' יהודה לא דבר כי אם על דעתו בלבד כי על כולם דבר להודיע עקר הדין שחלקו בו וכדאמרינן כל מקום שאמר רבי יהודה אימתי ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים וכשתעין על זאת היטב תמצא שלא יכול להתפרש זולת על זה הדרך והוא שלא ימלט דעת רבנן מהיותו בנוי אלא על אחד משלשה פנים האחד כי הם לא דברו כי אם כשיהיה הפירות ברשות אחד מהם או שלא דברו אלא כשיהיו הפירות ברשות שניהם לא ברשות אחד מהם בלבד. ושני אלו הפנים בטלים כי אם היו הפירות ברשות אחד מהם לבד היה האחר מוציא מחבירו ועליו הראיה כמו שהוא בלשון ר' יהודה בברייתא וזהו עיקר וכלל גדול ברין אי אפשר שיחלקו רבנן עליו. ואילו היה ברשות שניהם היה הממון המוטל בספק והיה דינן כאחד הדינין שהן כיוצא בזה. ומאחר שאין דינן כזה ולא המוציא מחבירו ידענו כי אין דבריהם הולך ע"ד שתי אלו הפנים אבל הוא על דרך שלישי והוא שיהיו הפירות ברשות הרבים וכמו שידעת במה שאמרו מסירה קונה ברשות הרבים ובחצר של שניהם. והואיל וידענו העיקר שזה הדין הולך עליו ראוי לנו שנשוב לפרש אותו מתחלה כל פרק ופרק ממנו ונאמר:
אמרה המשנה אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו אמר לו תן לי את הדינר אמר לו נתתי לך ונתנו באנפילו ישבע בעל הבית כלומר ישבע בעל הבית בגזרת שנתן לחנוני את הדינר בשביל הפירות הללו ואז יהיו ראוים לו וטעם היות זאת השבועה בגזרה לפי שאין הפירות בידו של בעל הבית ואף לא ברשותו ונעשה דוגמא שבועת הנשבעים ונוטלין שהם נשבעים בגזרה ובזה הוא ראוי לפי טענתם והטעם בזה לפי שבעל הבית הוא יותר ראוי לקבל הפירות בשבועתו לפי שטענתו יותר חזקה מטענת החנוני לפי שהחנוני מודה שמכר הפירות לבעל הבית ואינו מבקש ממנו כי אם הדמים בלבד לכך יותר הוא ראוי לקבל את הפירות בשבועתו שישבע שנתן הדמים לחנוני:
וכבר ידעת כי כולי פרקין הוא בנשבעין ונוטלין לפי שטענתם בריאה וחזקה יותר מאותם שכנגדן משל מה ששנינו הנגזל כיצד היו מעירים אותו שנכנס לתוך ביתו למשכנו שלא ברשות ושאלו בגמרא ונחזי מאי משכנו. והשיב רב בטוענו כלים הנתנין תחת כנפיו וזה

כי אחר שהעידו עליו שלקח דבר נסתר ומכוסה תתת כנפיו והם כלים אשר דרכן להיות נוטלין תחת כנפיו והוא אומר לא לקח כלום ראוי שישבע בעל דינו ונוטל לפי שאין לנו לקבל שבועה בהכחשת העדים ודברי מי שהעדים מסייעים אותו הם יותר חזקים מדברי מי שמעידים עליו. ומצינו כמו כן הנחבל אמרו הנחבל כיצד היו מעידים שנכנס לתוך ידו כשהוא שלם ויצא חבול א"מ אמר לו אתה חבול א"מ אמר לו אתה חבלתה והוא אומר לא חבלתי הרי זה נשבע ונוטל וזהו לפי שהעדים מעידים שהיה שלם קודם שאבק עמו ועכשיו הוא חבול ולכך מה שהוא טוען ואומר אתה חבלת בי טענתו יתר חזקה מטענת בעל דינו שאומר אתה חבלת בעצמך לפי שיותר הוא קרוב שיחבל בו חבירו משיחבול הוא בעצמו ולכך הנחנו את הטענה החלושה ובחרנו בטענה החזקה ודננו בה עם השבועה. ועוד אמרו נתן לו את הדינר ואמר לו תן לי פירות אמר לו נתתים לך והולכתם אל תוך ביתך ר"ל החנוני שבא אליו בעל הבית והדינר איננו עמו אמר לו תן לי בדינר פירות עד שאביאנו אליך נתן לו את הפירות והוליכן לביתו ואומר כן הביא לו את הדינר ונתנו לו ובעה"ב אומר שלא נתתיו לו את הדינר אלא באלו הפירות שהן מונחים ברשות הרבים ועדיין לא נטלתי ממנו כלום קודם לכן: ונחלקו בזה ר' יהודה ורבנן ואמרו חכמים שהחנוני יותר ראוי שישבע שלא קבל זה הדינר מבעל הבית אלא על מה שנתן לו. יהיו הפירות האלה ראוים לו והטעם בזה שהחנוני טוען שהפירות הם שלו ועדיין הם נשארים ולא מסר אותם ובעה"ב אף הוא מודה שהם של חנוני אבל הוא טוען שנתן לו את דמיהן בחילוף מה שהוא בדין הראשון ולכן נראה שהחנוני יותר ראוי לפירות עם שבועתו לפי שהם נראים שהם שלו יותר משיהיו משל בעל הבית: ורבי יהודה אומר אינו מן הדין שישבע החנוני ויטול לפי שאין דרך לחנוני שיניח פירותיו ברה"ר אבל דרכו לו להניחם בחנות עד שימכרם וכשאנו מוצאים אותם ברשות הרבים יותר הוא קרוב לומר שבעה"ב קנאם ממנו והניחם שם מאשר נאמר שהחנוני הניחם שם ועדיין לא מכרם ולכך מן הראוי שיהיה בעל הבית לוקח הפירות עם שבועה יותר מאשר יקחם החנוני כמוזכר בבבא ראשונה שישבע בעל הבית ויטול. ובבבא השנית שישבע החנוני ויטול להתחלפות הטענות. ויהיה דעת ר' יהודה בב' הבבות שישבע בעה"ב אם ברישא להיותו שוה עם רבנן אף בבבא הראשונה ותהיה סבור לומר דאיהו שתיק להו לרבנן עד דאסיק להו לכלהו מלתיהו והדר פליג עלייהו בכולה מלתא באומרו כל שהפירות בידו ידו על העליונה הנני מבטל לך סברא זו ונאמר כי כאשר היה אצל ר' יהודה שהפירות של בעל הבית בבבא האחרונה ושהוא יותר ראוי שיקח הפירות עם שבועתו אף שהחנוני אינו מודה לו במכירתם ק"ו שתהיה לו סברא זאת בבבא ראשונה

מצר שהחנוני מורה לו במכירתם וזאת ראיה גדולה וחזקה שאין לזוז ממנה. ועוד יש לנו ראיה אחרת על זה והוא שההלכה השניה שהיה אומר לשלחני תן לי בדינר מעות וכו' הלא ידעת שהיא הולכת ע"ד הראשונה ואין שום הפרש ביניהם ולא תמצא שהיה ר' יהודה חולק עם רבני זולתי בחלק האחרון ממנה וזה תמצא שם מפורש בדברי ר' יהודה שאמר אין דרך שולחני להיות נותן את האיסרין עד שיטול את דינרו נראה מינה שדעת ר' יהודה נוטה שבעל הבית יותר ראוי שיקח עם שבועתו בשתי הבבות יחד כמו שזכרנו בבבא הראשונה. והסיבה בזה אם בבבא הראשונה ממנה להשתוותו עם רבנן בטעם אשר קדם זכרו בבבא הראשונה מההלכה הראשונה ובשער השני לטעמו אשר הוא נותן באמרו אין דרך שולחני ליתן איסר עד שיתנו את דינרו וכמו כן ג"כ על זה הדרך בעצמו הוא ראוי שיהיה דעתו בבא האחרונה מההלכה הראשונה לומר שאין דרך חנוני להניח פירותיו ברשות הרבים ולכך הוא מעמיד אותם ברשות בעה"ב ולפי שאינם ברשותו של בעל הבית לגמרי אך לריחוק הנותן ברשות החנוני יותר מרחוקן מבעל הבית אמר כל שהפירות בידו ידו על העליונה ולא אמר אין דרך החנוני להניח פירותיו ברשות הרבים לפי שהוא מנע עצמו מהזכיר יסוד ועקר הטעם וזכר מה שהוא נמשך ממנה אשר הוא הדבר המבוקש וזה לפי שהוא רחוק ענינו שיהיה החנוני מניח פירותיו ברשות הרבים הוא מן הראוי שיעמדו ברשות בעל הבית לפי שאין דרך כו' נמצא בזה ושמא יטעון טוען עליו ויאמר יתחייב על זה הדרך שיהיה טעמו כמשפט הראשון שאין דרך חנוני להניח פירותיו ברשות הרבים ויאמר שאין ההשתוות זולתי שיאמר שאין הטעם דרך החנוני להיותו נותן הפירות עד שיטול את דינרו. ואנחני מודיעים אותו שאינו כן כמו שהוא חושב דאין ראוי לומר בכה אע"פ שהוא אז השתוות אחר ויראה שהטעם הוא בעצמו אחד. וזה לפי שהחנוני לפעמים דרכו ליתן את הפירות אע"פ שלא נטל את דינרו לפי שהן עשוים לירקב מה שאין כן במעות שאין עשוים לירקב והואיל והוא כן כמו שאמרנו ראוי הוא לו שיניח אותו המשקולו ר"ל אותו טעם ויקח משקלות אחר וטעם יותר נכון ויותר מאומת כמו שהזכרנו. ויש לנו עוד ראיה שלישית על מה שאמרנו כי ר' יהודה לא נחלק על רבנן כי אם בבבא האחרונה מהשתי משניות לבד והוא מ"ש בגמרא וצריכה דאי אשמועינן קמייתא ה"א בהך קאמרי רבנן משום דפירות עבידי דרקיבי אבל מעות דלא אימא מודה ליה לר' יהודה כלומר אף לפי שתי המשניות דרכם אחד והנגלה מהם אחד אי אפשר שלא לכתבו שאין באחד מהם כל הצורך וזה שאם לא זכרה המשנה זולתי בדין הפירות לבד לא היינו יכולים ללמד ממנו דין המעות לפי שהיינו אומרים לא נחלקו רבנן על רבי יהודה כי אם בפירות לפי שטענת החנוני מקובלת כשיאמר

לבעל הבית נתתיו לך והולכת לביתך לפי שהחנוני רוצה למכור פירותיו באשראי קודם שיבואו לידי רקבון ולכך אמרו רבנן שהוא ראוי שיטול עם שבועתו אבל המעות שאינן באין לידי רקבון לא נקבל טענתו בהם שהוא נתן קודם שיקבל דמיהן ולכך הם מודים לר' יהודה שיקבל בעל הבית עם שבועתו ולכך הוצרך לנו ללמוד דין זה כדי שנודע שרבנן חולקין עליו גם בזה. וכן גם כן אילו לא זכר לנו כי אם דין המעות לא היינו למדים ממנו היאך דין הפירות אצל ר' יהודה לפי שהיה לנו לומר שלא נחלק ר' יהודה עם רבנן כי אם במעות מפני שאינן נרקבין כשהן משתהין אצלו ולכך טענתו חלושה כשהוא נתנם בלא לקיחת הדמים ויהיה בעל הבית יותר ראוי ממנו בנטילתן עם השבועה אבל הפירות שאם נשתיירו אצלו נפסדו טענתו עליהם שמוכרם בלא לקיחת המעות טענה מקובלת והודה ר' יהודה לרבנן שהוא ראוי ליטלם עם שבועתו ולכך הוצרך להזכיר לנו אף זה הדין של פירות כדי שלא נחשוב שר' יהודה שוה עם רבנן:

הנה כבר נתבאר לך מזה ביאור שלם שר' יהודה לא נחלק עם רבנן כי אם בשתי הבבות האחרונות מהשתי משניות לבד לפי מה שאמר לפי דפירות עבידי דרקיבי ומעות לא מרקבי לא יתכן להיות כי אם בב' בבות האחרונות בלבד ואפילו אם נניח כל אלה הפנים למי שהוא חושב כי ר' יהודה חולק עם רבנן בב' הבבות לא ירויח שום דבר ולא יתיישב לו שום פירוש למה שאמר ר' יהודה כל שהפירות בידו ידו על העליונה עד כדי שנשים אותו חולק עם רבנן בשער הראשון ולא הוצרך לכפול הדברים בבבא השנית שהוא האומר לשולחני כמו שכפלם בהלכה הראשונה אחר שבדרך אחד הם הולכות והמעות כמו כן סדורין ומונחים ברשות הרבים כמו הפירות וכבר הקדמנו זה בתחלת דברינו אשר שמנו אותו לפתיחת הדין. ולפי שאין דרך לא לחנוני ולא לבעל הבית להשליך המעות לרשות הרבים לכן הניח ר' יהודה שלא אמר עליהם כמו שאמר בפירות ואמר שאין דרך שולחני להיות נותן את המעות עד שיטול את דמיהן. הנה במה שהבאנו מהפירוש והעמד' הראיות די לנו לידיעת כל הדברים האלה והתהלה לאל יתברך לעד ולנצח אמן: